

Jørgen Vestergård Jacobsen og Poul Risager, *Arbejdsmarkedssystemet i Danmark. En sociologisk grundbog*. Herning: Systime, 1983. 191 sider, 84,50 kr.

Der er i de senere år udsendt en lang række bøger om arbejdsmarkedsforhold i Danmark. Nærværende bog sigter især på undervisningen i den samfundsfaglige gren i gymnasiet, HF og seminarier, samt andre undervisningssammenhænge, hvor arbejdsmarkedet og sociologiske grundbegreber/-problemer har en fremtrædende plads. Det er vanskeligt at afgøre, hvorledes den vil virke i en sådan undervisningssituation, idet man må gå ud fra, at den ikke står alene. Det kan den ikke, såfremt sigtet er at give et rimeligt indblik i arbejdsmarkedssystemet i Danmark. Det forekommer imidlertid ikke klart, hvorvidt dette overhovedet er sigtet, eller om der blot er tale om et forsøg på at behandle en række grundlæggende sociologiske begreber/problemer: den lille gruppe, kommunikation, social perception, holdningspåvirkning, socialgrupper, samfundsklasser, socialiseringen på arbejdsmarkedet, indkomstdannelsen, aftaler på arbejdsmarkedet, arbejdsmarkedets retssystem og samfundets indgreb på arbejdsmarkedet. Et er imidlertid klart: Hovedvægten ligger på disse sociologiske begreber og på en marxistisk-teoretisk indfaldsvinkel til studiet af den danske produktionssfære herunder arbejdsmarkedet. Arbejdsmarkedssystemet får nærmest en illustrerende karakter i forhold hertil og det er i denne forbindelse i høj grad et spørgsmål, hvor hensigtsmæssige og relevante de opstillede sociologiske begreber og den fremførte grundopfattelse er i forbindelse med dele af arbejdsmarkedssystemet i Danmark. Det er således påfaldende, at i forhold til den valgte grundopfattelse er samtlige statsindgreb på arbejdsmarkedet indgreb med henblik på at sikre de selvstændiges styrke og det samfundssystem, som vi kender: det liberalt økonomiske system/kapitalismen (s. 166 og s. 35f), mens det andre steder påpeges, at den tilbagevenden til "markedskræfterne", der fandt sted med de decentrale forhandlinger i 1981 og 1983, var til arbejdsgivernes fordel (ex. s. 165)! På grund af sin indfaldsvinkel kommer fremstillingen langt omkring – så langt, at det ind imellem er vanskeligt at se relevansen i forhold til det danske arbejdsmarkedssystem, og hvad angår den konkrete behandling af dette forekommer den yderst kortfattet og nogle steder mangelfuld. Bogen indeholder et stort udvalg af tekster.

Jacob A. Buksti

Thomas Mølsted Jørgensen, *De sociale udgifter 1970-1980*, Socialforskningsinstituttets studie nr. 47, København: Teknisk Forlag, 1983. 177 sider, 40,00 kr.

I modsætning til de fleste af Socialforskningsinstituttets publikationer bygger denne analyse ikke på survey-data, men derimod på i vidt omfang tilgængelige aggregerede data. Som titlen på bogen antyder, er der tale om en analyse af de sociale udgifter fra 1970 til 1980.

Fremstillingen er disponeret på den måde, at der lægges ud med nogle totaltal. Meget fornuftigt sondres der konsekvent mellem kontante ydelser og naturalydelser, ligesom der for begge kategorier af udgifter regnes med både løbende og faste

Jørgen Vestergård Jacobsen og Poul Risager, *Arbejdsmarkedssystemet i Danmark. En sociologisk grundbog*. Herning: Systime, 1983. 191 sider, 84,50 kr.

Der er i de senere år udsendt en lang række bøger om arbejdsmarkedsforhold i Danmark. Nærværende bog sigter især på undervisningen i den samfundsfaglige gren i gymnasiet, HF og seminarier, samt andre undervisningssammenhænge, hvor arbejdsmarkedet og sociologiske grundbegreber/-problemer har en fremtrædende plads. Det er vanskeligt at afgøre, hvorledes den vil virke i en sådan undervisningssituation, idet man må gå ud fra, at den ikke står alene. Det kan den ikke, såfremt sigtet er at give et rimeligt indblik i arbejdsmarkedssystemet i Danmark. Det forekommer imidlertid ikke klart, hvorvidt dette overhovedet er sigtet, eller om der blot er tale om et forsøg på at behandle en række grundlæggende sociologiske begreber/problemer: den lille gruppe, kommunikation, social perception, holdningspåvirkning, socialgrupper, samfundsklasser, socialiseringen på arbejdsmarkedet, indkomstdannelsen, aftaler på arbejdsmarkedet, arbejdsmarkedets retssystem og samfundets indgreb på arbejdsmarkedet. Et er imidlertid klart: Hovedvægten ligger på disse sociologiske begreber og på en marxistisk-teoretisk indfaldsvinkel til studiet af den danske produktionssfære herunder arbejdsmarkedet. Arbejdsmarkedssystemet får nærmest en illustrerende karakter i forhold hertil og det er i denne forbindelse i høj grad et spørgsmål, hvor hensigtsmæssige og relevante de opstillede sociologiske begreber og den fremførte grundopfattelse er i forbindelse med dele af arbejdsmarkedssystemet i Danmark. Det er således påfaldende, at i forhold til den valgte grundopfattelse er samtlige statsindgreb på arbejdsmarkedet indgreb med henblik på at sikre de selvstændiges styrke og det samfundssystem, som vi kender: det liberalt økonomiske system/kapitalismen (s. 166 og s. 35f), mens det andre steder påpeges, at den tilbagevenden til "markedskræfterne", der fandt sted med de decentrale forhandlinger i 1981 og 1983, var til arbejdsgivernes fordel (ex. s. 165)! På grund af sin indfaldsvinkel kommer fremstillingen langt omkring – så langt, at det ind imellem er vanskeligt at se relevansen i forhold til det danske arbejdsmarkedssystem, og hvad angår den konkrete behandling af dette forekommer den yderst kortfattet og nogle steder mangelfuld. Bogen indeholder et stort udvalg af tekster.

Jacob A. Buksti

Thomas Mølsted Jørgensen, *De sociale udgifter 1970-1980*, Socialforskningsinstituttets studie nr. 47, København: Teknisk Forlag, 1983. 177 sider, 40,00 kr.

I modsætning til de fleste af Socialforskningsinstituttets publikationer bygger denne analyse ikke på survey-data, men derimod på i vidt omfang tilgængelige aggregerede data. Som titlen på bogen antyder, er der tale om en analyse af de sociale udgifter fra 1970 til 1980.

Fremstillingen er disponeret på den måde, at der lægges ud med nogle totaltal. Meget fornuftigt sondres der konsekvent mellem kontante ydelser og naturalydelser, ligesom der for begge kategorier af udgifter regnes med både løbende og faste

priser. Herefter disaggregeres analysen ned til de vigtigste funktionelle områder og – her indenfor – ned på endnu lavere aggregeringsniveauer.

Analysens hovedsigte er nok beskrivende, men der er også visse tilløb til forklaringer, idet udgiftsudviklingen søges dekomponeret i behovsændringer, lovændringer og demografiske ændringer. Operationaliseringen af de to første – ikke mindst "behovsændringerne" – er dog ret uklar, og det er uforståeligt, at forfatteren ikke har søgt inspiration i den af OECD udviklede "decomponent method". Her er nemlig et ikke ueffent forsøg på at udvikle en metode, hvorved man kan vægte den relative betydning af de forskellige vækstkomponenter. I øvrigt er der et guddommeligt forsøg (s. 24) på at reducere en realvækst i de sociale udgifter på 25 pct. i løbet af perioden til en vækst i de samlede udgifter i forhold til BNP på 4 procent (!) Budskabet er selvfølgelig, at der slet ikke har været tale om nogen real vækst i de sociale udgifter i tiåret. Opgjort på den rigtige måde har der derimod været et fald på 4 procent. Keine Hexerei, nur Behendigkeit.

Lars Nørby Johansen

Iver Hornemann Møller, *Klassernes magt 1850-1970*. København: Socialistiske Økonomers Forlag. 191 sider, 108,00 kr.

Hvordan kan man forklare tilblivelsen af vigtige socialpolitiske foranstaltninger så som sygelovgivning, ulykkeslovgivning og hjælp ved arbejdsløshed? Og hvad forklarer de efterfølgende ændringer i disse love? Dette er problemstillingen i Hornemann Møllers projekt om klassekamp og sociallovgivning. I denne bog fremlægges delresultater vedrørende klassernes styrke i perioden. Der er tidligere udkommet en bog (anmeldt i *Politica*, 14 årgang, nr. 3) og en række artikler i *Økonomi og Politik* fra projektet. Projektet knytter sig snævert til Poulantzas teorier og arbejder i overensstemmelse med denne teoritype med opdeling i et økonomisk, ideologisk og politisk niveau, hvor det økonomiske er "i sidste instans bestemmende". Denne bog vedrører næsten udelukkende det økonomiske niveau, idet klassernes styrke afgøres ved en række indikatorer, der beregnes over hele tidsforløbet. Der arbejdes med tre klasser: kapitalister, småborgerskab og arbejderklasse og med i alt 15 indikatorer for klassernes styrke. Udvælgelsen af sådanne indikatorer er naturligvis vanskelig, hvad også Hornemann Møller påpeger, og i udvalget er der ret stor forskel på, hvad man har valgt for hver klasse. Centrale mål for arbejderklassen er naturligvis løn og beskæftigelse samt organisationsprocent. For de to andre klasser er de organisatoriske forhold udeladt, og her arbejdes kun med "rene" økonomiske forhold, eksempelvis investeringer og andelen i bruttofaktoriindkomsten.

Resultatet er blevet tidsrækker med meget værdifuldt talmateriale, og man bliver nysgerrig efter at se, hvordan disse vil blive sammenfattet med analyserne fra det politiske og ideologiske niveau, dvs. på den egentlige teoritestning. Et af de centrale resultater i denne bog er, at perioder, hvor arbejderklassen er stærk, også er perioder, hvor kapitalistklassen er stærk. Det bliver interessant at få disse processer nærmere analyseret, og måske også set i lyset af andre marxistiske